

Изази сваке седмице
на читавом табаку.
Претплата. огласи и до-
писи шаљу се уредниш-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.“

ГЛАС НАРОДА.

Цена је. листу:
на годину 4 фор.
на по године . . . 2 „
на три месеца . 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

И ОПЕТ НАШИ НОВЧАНИ ЗАВОДИ.

Под припосланим доносимо изјаву цензора задруге за међусобно помагање и штедњу у Новоме Саду.

Пренего што пређемо да одговарамо на саму припослану изјаву напоменућемо, да је директор, кога у изјави бране, сазвао ванредно одбор задругин и тражио одбране од њега. Том је приликом било жестоке вике и неки завитлаше муње и громове на лист овај, предлажући да га више недрже они, који са задругом посла имају, по разборитији увидише да, кад ко удари на градоначеоника вароши новосадске, још није окрено са града топове и варош порушио, да ко удара на директора још не руши завод, те рекоше коме је чега за клобуком нек је сам тера. Но директор сме само да се иза бедема помаља те дај по што по то да се бајати завод брани. Ту ће се лако одбранити, јер свако ће уз њега пристати да отачину брани, али ми не нападамо на завод, ми нећемо да га срушимо, него хоћемо баш да га не дамо потконавати ни ономе, који је умео толико њих уверити, да је заводу најбољи пријатељ. Директор дакле нађе цензоре, и кад се они дадоше на мегдан потиснути онда ћемо и њима на белегу стати; и по томе на саму изјаву прећи:

Цензори бране директора!

То је као кад солгабирову даду натароши сведочбу, да је он уредан. Цензори изјављују да на њих неупливише директор, али да не буде и сумње, да не буде и гласова; јер могу цензори колико хоће изјаве писати, има што се не да пером збрисати, има што је ту ако се и не да уватити, цензори не треба, да из задруге сами зајма траже, и добивају па тиме и само тиме доказаће да збиља нема уплива директор на цензоре. Ако се неварамо тај исти директор, тамоде то није био, у банци овдашњој, стао је био за тим, да цензори не дижу зајам из банке, и терао је тога и другог чега ради чак до министарства, ако он и ту то исто и према њему не потражи, нађе се и осим цензора, који ће то потражити.

Што се тиче тога, да цензори немају никоме одговарати за своју радњу, нико од њих одговора ни тражио није, а није ни тражио ни од директора, него опет ни цензори ни директор немају права тражити да се у ту њихову рану Исусову, у ту њихову не од-

говорност, недирне, и не речејим се: ако вам је и дата власт у руке, пазите да се неизврзе у самовољу! За то се немају цензори „дивити“ ни поступку овога листа, који је тако исто независан као и цензори што су неодговорни. Али бар то се искати може од управе завода да досљедна буде, а не, данас овако сутра онако, јер то је онда буд. Директор и цензори чине се невешти, да тај, због кога су они седморицу одбили, за то, што је и он потписан на меници, и данас има за једног Каменчана код исте задруге свој потпис као дужник; дакле, ако у једном случају на његово име не даде, не дајте ни у другом, да се не види пркос. Цензоре, ако сви то незнају, требао је директор обавестити, да не натрчавају за његову браду.

Него дед допустите господо цензори да се и ми мало „дивимо“ вашој наивности којом браните директора завода. У вашој званичној ревности пасира вам тај малер, да уписујете директору и оно у врлину — што му је штатут наложио да му мора и против његове воље бити врлина. Ви фалите директора да не узајима од задруге новаца а сами кажете да по штатуту не сме узајимати. Међер кад му ви и то уписујете у врлину — онда да дивна ли је била врлина уздржљивости и оне лиснице, која није могла да дохвати грошће, да побожан ли ти је био и онај курјак што је постио кад није могао да мрси! Ајде нек буде мало и на вашу, нек је тај директор имао „свагда бољак и напредак завода пред очима“, али некако је ушло у обичај да треба добре намере не само имати пред очима него показати их и делом. Ево ми се сећамо да је пре неку годину имао завод неку незнатну штету код једног два ли дужника. И онда је био тај исти директор и сигурно је и онда имао „бољак и напредак завода пред очима“ и директор тај не одступи толико колико је било штете од своје масне тантијеме „на бољак и напредак завода“, него он се задовољи да то има само лепо „пред очима“ — а губитак се уписа у задругин рачун.

Улоге, што директор ставља на расположење, не ставља за бадава него за интерес, као и други; кад их може дати на већи интерес он заиста то непро-

пушта него на против, кад је и нужда заводу он без одказа вади свој новац по 2000 ф. и прави посла.

Што се тиче дарова волели би сазнати какве је даре учинио „опредељени фонд“?

Него сад још нешто господо цензори.

Од задруге се тражио зајам, а тражили су зајам тај њих седам људи солидарно за које већ први пут рекосмо колико вреде имањем. Ајде што су гласове ваше при речи о том зајму у вашем друштву руководили штатути и „само интерес завода“ — против тога ни да би речи. Али што цензорите даље: „да и по штатутима и по уверењу цензора нико није властан са задругиним новцем галантирати се и разметати“ — ту вас ваша цензорска обазривост издаје. Види се да ви при вотирању тога зајманисте били само чувари тога штатута него сте и осим задругиног интереса били мало као људи и љубонитљиви, па сте разабрали чак и на што се тај зајам диже? Ви не би били прави цензори — кад би допустили да се ко с оним што се узајми „галантира и размеће“! А кад је јасно да сте ви знали и то на што се креће тај зајам, па сте држали за свој цензорски позив да се одупрете, да други не заложу своју веру, част и метаг у тако галантирање, — онда нек вас за то савест ваша награди, јер сте као цензори спасили не само задругу него чак и морал!

Ал знате ви врло добро да се овде није хтело галантирати и разметати него заложити веру и имање у родољубиво и данас за сваког Србина најморалније дело. Ал кад већ ваш цензорски посао иде тако далеко, онда ће добро бити да га с директором заједно имате „пред очима“ и онда, кад какви кандидат банкротства буде заискао зајма на хиљаде.

За чудо како се то поневиде људи. Ја сам директор! Мислиш, тај је раван ономе, који је старешина на осам латински школа и на дванајет високоучени професора. Ја сам саветник у управи, одборник, (Фервалтунгсрат!) Саветник! Ту одмах мислиш, да је то саветник владин у Бечу саветник самог престола, па од куд, да такав човек има „личног поверења“ у једног доктора филозофије, у једног бележника јуристу, у једног секретара јавног друштва, у једног редактора, у једног администратора са 1200 форинти плате, у једног касира општинског, једног трговца сеоског и т. д. јер ти су људи заједно искали, па да двадесет форината кредита свакоме даде. Али цензори неодговарају, за оно што раде, али нека зато не траже од нас рачуна за оно што пишемо, и нека не ваде за другог кестење.

Што се тиче тога да управитељ само бољак завода гледи, тако цензори мисле, а ми, кад чујемо, а чули су ваљда и цензори, за друштво, које је куповало тајем папире банке једне по 110 или 115, а продавало их самој банци за 150 фор. готових новаца а 170 на рачун, и то себи, као директори, задржало добитак, који у хиљаде иде, држимо да неће рећи

као онај, коме је господар дао десет гусака да чува, а кад је сутра дан отишао а оно девет, те господар га пита а дије десета? Ту је одговара слуга. Господ, каже да није, и онда да увери слугу доведе десет људи па им рече, да сваки увати једну гуску. Њих девет увате а десетом нема. Шта је то; томе нема? Е ко му је крив, што и он није вато док је било на гомили — па узети да је свеједно а био овај а био онај директор, а чувао овај слуга гуске а чувао онај. Ком је на једном месту свој интерес пречи, томе је и на другом.

Ми нисмо зазирали ни друго шта рећи па ни урадити, па није да се кријемо зато, него баш што смо уверени да је задруга за међусобно помагање ваљан и најбољи завод, кога ми познајемо, ово отворено кажемо, и баш за то и опет довикујемо онима, којих се тиче, баш у корист завода писасмо оно пређе и ово сада, а ово имамо право рећи, јер знамо да завод није каса директорова него ту има крајцара и сиротиње па и наше и постараћемо се да буде и толико да нам се и тамо глас чује.

Дошло је време да се почнемо мало по мало разрачунавати и с неким те неким људима, који су знали изићи на глас као родољуби. Има међу нама људи који су умели вешто удесити да им имена вечно брује по новина, који су знали, док су се још обливали око масних лонаца, дићи као опозиционари, ко бајати зарад општег материјалног интереса, вигу до бога; а чим забагљаше и они прсте у те лонце — умукосе и словом и делом — јер су нашли кључеве и отворили оне браве које су требали. Ил зар да и даље ћутимо, кад видимо, да по неки разглашен родољуб тиме, што му име сваки час звони по новина, што га бирају у сто којекакви одбора, уме своје родољубље удесном приликом добро и да наплати. И зар је то родољубље кад таки даде кадкад коју мраку на добре цели — а кад га нека сриска општина у највећој нужди својој умоли за премоћниг вексле, а он мајчин родољуб одере ту општину ли за свој потпис са више него сто форината!

И при таким појавима зар да не деремо маске с лица?

Цел дакле нашег ни пређашњег чланка ни овог додатка није друга него свући у корист друштву и новчаним заводима неким маску. Неможе се имати и онаклија и Војводина.

На свршетку онима, који веле, да неће лист више држати, одговарамо, да смо толико пута рекли: коме лист не треба, не треба ни да га држи, ми нећемо да га ико из милости држи.

Или ваљда за то што ко држи један лист да је уједно купио опроштај грехова?!

Ако бог да, са новом годином „Глас народа“ ће нову снагу задобити и онда ће се тек почети право разрачунавање са пијавицама народним.

Н О В Е М Е Р Е.

Б. Р. Нови Сад. Са новом 1876 годином ступа у живот закон, који наређује употребу метарске мере.

Што је досад о новој мери српски писано, мање више све је врло опширно и строго научно написано тако, да многи немогу да се користе тим списима.

Да се пак наш народ што пре и лакше упозна са новом мером, доносимо у „Гл. Народа“ на тринајет таблица прегледница сложено и израчуњено све оно о новој мери што је за кућу, трговину и занат најнужније да се зна.

Уједно јављамо да ће ових дана ове прегледнице у малој књижици која ће се моћи у цену носити из штампе изићи, а моће се добити и поручити код Г. Ђуре Стојковића у Новом Саду.

Код метарске мере при свакидањем употреблењу најнужније је утвудити да ће се:

1. Сви еспани који се досад мерише рифом као н. пр. „шнитварски“ од сада мерити на метар и центиметар по размерним цифрама овим:

1. Метар има 100 центиметара.

1. Риф има скоро 78 центиметара.

2. На место „маса“ олбе и сатљика наступа литра, размерне цифре су ове:

1. Литра има 10 децилитара

1. Децилитра 10 центилитра

1. Литра садржи близу 1 олбу, 1 пол сатљика и 1 четврт сатљика.

3. Место акова долази: Хектолитар и литра а, Хектолитар има 100 литр. 1 хектолитар јесте 1 аков и 61 олба или, близу $1\frac{3}{4}$ акова.

4. Основ новој мери код тежине јесте килограм; размер килограма према нижим раздѣљцима овај је:

1 килограм има 100 декаграма

1 декаграм „ 10 грама

1 килограм је близу 1 фунте и 25 лоти;

1 цента је скоро подпуно 56 килограми.

5. Дрва за огрев продаваће се на стер (или кубични метар) близки размер према хвату је овај:

1 фат дрва је готово $3\frac{1}{2}$ стера.

За лакшу употребу ових таблица навешћемо ради разјаснења примере ове:

1 Пример. Кад за једну женску хаљицу од извесне материје $15\frac{1}{2}$ рифи треба, колико ће онда нужно бити по метарској мери узети?

Разјаснење: по I. таблци

15 рифи јесу 11 метара и 65 центиметара

$\frac{1}{2}$ „ јесте 39 „

Скупа 12 метара и 4 центиметара и по том ће требати узети 12 метара и 4 центиметра.

2. Пример: 1 риф извесне материје стаје 80 нов. колико стаје онда један метар?

I. Таблица.

ЗА ПРЕТВАРАЊЕ РИФА У МЕТАРСКУ МЕРУ. РИФОВИ У МЕТРИМА И ЦЕНТИМЕТРИМА.

Рифи	Метара	Центи-метара	Рифи	Метара	Центи-метара	Рифи	Метара	Центи-метара
$\frac{1}{6}$	—	13	32	24	86	67	52	6
$\frac{1}{4}$	—	19	33	25	64	68	52	84
$\frac{1}{3}$	—	26	34	26	42	69	53	61
$\frac{1}{2}$	—	39	35	27	19	70	54	39
1	—	78	36	27	97	71	55	17
2	1	55	37	28	75	72	55	94
3	2	33	38	29	53	73	56	72
4	3	11	39	30	30	74	57	50
5	3	88	40	31	8	75	58	27
6	4	66	41	31	86	76	59	5
7	5	44	42	32	63	77	59	82
8	6	22	43	33	41	78	60	61
9	6	99	44	34	19	79	61	38
10	7	77	45	34	96	80	62	16
11	8	55	46	35	74	81	62	94
12	9	32	47	36	52	82	63	71
13	10	10	48	37	30	83	64	49
14	10	88	49	38	7	84	65	27
15	11	65	50	38	85	85	66	4
16	12	43	51	39	63	86	66	82
17	13	21	52	40	40	87	67	60
18	13	99	53	41	18	88	68	38
19	14	76	54	41	96	89	69	15
20	15	54	55	42	73	90	69	93
21	16	32	56	43	51	91	70	71
22	17	9	57	44	29	92	71	48
23	17	87	58	45	7	93	72	26
24	18	65	59	45	84	94	73	4
25	19	42	60	46	62	95	73	81
26	20	20	61	47	40	96	74	59
27	20	98	62	48	17	97	75	37
28	21	76	63	48	95	98	76	15
29	22	53	64	49	73	99	76	92
30	23	31	65	50	50	100	77	70
31	24	9	66	51	28			

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРП. ПОКРЕТА Г. 1848.

Саопштио ш—ј—.

(Наставак.)

Нг. 389.

11. августа у подне експед. 1848.

Бану у Загребљ

Земунъ 11. (23.) Августа 1848.

Ноћу између 23. и 24. Августа добио самъ званично извѣстје, да су осим пароброда Месароша,

јошѣ две лађе стигле, кое у Паланки војну силу товаре, да у Сремь пређу.

Господине Бане! Ми смо Срби садъ на тој точци да због васъ пропадамо.

Опростите што вамъ овако казати морамо: али

дѣла претежніа су од сви увѣрителни рѣчій. Ваше увѣреніе, кое сте нама до сада шилили, само нам є шлодило; ербо да сте вы за времена одрели се насъ; мы би другчије наше Силе расположили; не бы се пуштали къ Белой Цркви, него бы заиста од Ердута къ Илоку утврдили се. Я васъ о томъ увѣравамъ Свештеномъ моіомъ совѣщу, да ни онда, кадъ бы управо на насъ ударили, не би Вы толико пріятельство Маѣарима указали; ербо я самъ увѣренъ да Срби мои у Хрватской не бы на браћу свою ударили, и пре би къ овой прешли и тако за ны живили за ны дѣлали, но само тако кадъ ии не престанно съ дана на дан забавляте надеждомъ да ћеду ићи на Маѣаре, и да ће са тимъ олагшати браћи своіой, само тако велимъ, вы Србе войнике у Хрватской, из реда живы войника бришете. као да ихъ нема на Свету, кои бы погоръ браће свое видели.

Ја Васъ и о томъ увѣравамъ. да самъ уши мое са свимъ затиснуо, за свако будуће было изговаранѣ было увѣраванѣ. На моіой совѣсти, тежскій камень лежи, а тай є камень Савезъ са Хрватскомъ.

Само кадъ едно предпоставите Господине Бане да има іоштъ една искра разума у сръбскомъ свету: таки ћете видети, да бы было сасвимъ неплодно хотети кога о противномъ увѣрити.

Само узмите ове мале ствари. Обећали сте намъ Циндере пре 5 недѣля, да ћете намъ послати, и да ихъ много имате; Мы за то нисмо Циндере набавили; а вы намъ ихъ непосласте, садъ су намъ празне руке.

Обећалисте намъ пре 5 недѣля 2 батальона; ове хотѣлисмо горњимъ Сремомъ посадити; ви намъ ихъ непосласте, — Садъ є Сремъ оголео. — Обећалисте намъ Чиновнике од Генерал-штаба; управо кадъ сте знали да є регимента Петроварадинска растроена, ербо то сте идући из Митровице у Карловцы обећали; а садъ намъ текъ јавляте, да догъ се регименте нереорганизираю, ти чиновници немогу доћи. Садъ, кадъ су Маѣари на прагу, и кадъ нисъ о форми разговора но о самой ватри.

Допустите ми Господине Бане, да прегинемъ ово численѣ.

Ја вамъ кажемъ да ме стыдъ попада, што самъ тако дуго време умео, смео, и могао се надати, особито кадъ помислимъ, шта је са обећанимъ прелазомъ преко Драве догодило се, шта са Г. Нужаномъ и нѣговымъ посольствомъ. Колико є ту термина было? колико после пренона? и каквы пренона?

Овде є часъ! и по жалости часъ, у комъ є свака моя надежда изчезла. Но будите увѣрени, да ће доћи часъ, гди ће Хрвати за овај поступаекъ са Србима великій одговоръ дати и Богу и Свету!

Нисте вѣрујте далеко, да народъ Хрватскій дугъ тай и политичнимъ мнѣніемъ, и самимъ битіемъ народнымъ плати. —

Жао ми є ако іоштъ то за невозможно, или больма рећи; ако то недржите за сасвимъ вѣротно.

Єдна се изъ целе ове заплетене трагедіе вие истина, и та истина велика, света и чиста: да када Србина нестане, неће ни Хрвата поредъ Маѣара быти. Само ће та разлика у наданю быти: Срби кадъ падну, нашће збогъ поштена, али кадъ у овой игри падну Хрвати шта ће на ныномъ гробу остати.

Вашой Преузвишености садъ остає то едно предупредити!

Ја ништа више одъ Ваше Преузвишености искати не могу; ербо би се онда опетъ надати, исчекивати морао; а то є оно, што є досадъ мени шлодило, то є оно, што више на мою совѣсть узети несмемъ.

Радите садъ како најболѣ знате:

Мене само имайте извинѣна, ако ме нужда приволе, нужда сохраненія себе самогъ и Народа, да онымъ путемъ потражимъ нама помоћи, кои є права Хрватима одмоћ.

Закључуюћи ово писмо, кое ништа више нисъ, но изражај стая нашегъ и мишленя сръбскогъ, душами Моя заповѣда, да и опетъ изјавимъ, да я іоштъ тврдо остаємъ при савезу, догъ ме осимъ Ваши дѣла, неразрѣши јавность, вика света, и гласъ могъ Народа.

Примите и дотле о соболѣзнованію моя уваженія.

ЛУКА ВУКАЛОВИЋ

написао Јово Накићеновић.

(Наставак.)

Тако се овај устанакъ стиха и остаде све мирно до великијехъ поклата 1858 године. Кадъ у ово доба изненада пуче гласъ по Херцеговини, да је дошла изъ Стамбола силна турска војска од 18000 војника и предъ њима двије наше Ферик и Кадри паша, који се бјеху искрцали подъ Клеком и дошли у Требиње.

Кадъ не потраја неколико дана, али сила турска удари изъ потаје на Зупце, подъ заповѣдничствомъ Ферик и Кадри паше.

Тада Лука видје да се преварио, али му већъ касно бјеше кајање, него се одважи те позва брже боље Зупце на оружје и похита на обрану села. Али раз-

мотривши турску силу и ордију, видје да не ће моћи села одбранити, те нареди да старци, жене и дјеца пренесу колико узмогу и склоне се у планину, а куће све да запале, негъ се Турци немају гдје склонити, кадъ уђу у село.

Народъ послуша ову Лучину наредбу, и докъ се онъ са својомъ дружиномъ борио противъ несравнено јаче силе турске, куће су већъ у највећемъ пламену буткиле.

Крвави овај бој и јуначки отпоръ трајао је четири дана безъ престанка, а кадъ видје Лука да сили турској одољети не може, повуче у планину своје витезове, да се малко одморе и потеријене. У овомъ боју

изгуби Лука 63 друга, али и Турци не прођоше лихо јер и њих погину 520, осим мноштва рањенијех.

Док се бој прегину уђу Турци у Зупце и утабори се.

Лука видећи да су Турци ушли у село и почели копати шанчеве, заборави на глад и умор, скочи се, изабра 300 друга, те раздијели на чете, па опет удари на Турке, да им не да мирно почивати.

Чаркање ово трајало је непрестано све, док не стиже помоћ црногорска.

Кнез Данило чувши да је турска војска изашла на Зупце и да се Лука са народом налази у великој невољи посла војводу Ива Ракова Радонића са 500 Црногораца и Граховљана Луци у помоћ.

Кад Лука видје братску помоћ, он покличе своје соколове па као лав разјарен улетје у Турке а за њиме сва остала дружина, те се заметну крвави бој, баш као на смрт или на живот.

Када Турци чуше и видјеше да је Луци стигла помоћ црногорска и да су на њих онако жестоко, напали, препадоше се те почеше узмицати, док најпослије окренуше те побјегоше пут Требиња, грдни и несрећни, и склонили се под топове градске.

На овоме се бој прекиде, те се Лука са дружином врати и нађе на бојном пољу 1523 турске љешине, осим тога многу ратну спрему оставише Турци на Зупцима.

Послије овог Лука оде и захвали војводи Иву Радонићу и његовијем јунацима на братској помоћи, и замоли га да у име његово изјави топлу благодарност његовој светлости кнезу Данилу.

По што се Црногорци одморише, војвода Радонић опрости се са Луком и крену са својом војском пут Црне Горе лицем на бијеле покладе 1857, а Лука остаде на Зупцима са својом дружином.

Неколико дана последије оног боја на Зупцима Лука Вукаловић са Петковићем и осталом дружином сиђе у Суторину, те заметну бој са Арнаутима који сучували турске куле у Суторини. Послије кратког отпора Турци напусте куле и побјегоше у границу ћесарову а Лучина војска запади куле да се Турци немају гдје повратити и тако оста сва Суторина чиста од Турака под Лучином управом.

Послије ових бојева оставише Турци Луку на миру све до Ђурђевог дана 1858 године.

А кад би о Ђурђевог дану, али Ферик и Кадри паша опет прикупише војске од све Босне и Херце-

говине, те изађоше из Требиња на Биљеће а ондолен кренуше са свом силом пут Грахова.

Док чуше Вањани, Граховљани и Рудињани да им Турци иду у госте, одмах се сакупише те им пођоше на сусрет. Тек се сметоше, заметнуше бој са Турцима али сили турској одољети не могоше и тако Турци продријеше и дођоше у Грахово те се утаборише на Граховцу.

Кад видјеше херцеговачки главари, да сили турској одољети не могу, договорно послаше сасије — поклицаре — на Цетиње, да јаве кнезу Данилу како су Турци дошли у Грахово, и да ишту помоћи, јер је силна сила у Турака: дванајест хиљада извјезбанијех војника а десет хиљада љута крајишника: Арнаута, Бошњака и Херцеговца, осим тога царска хазна и џебана, те се Срби Херцеговци не могу отпријети Турцима, без кнежеве помоћи.

Кад разумије кнез Данило што је и како је, он спреми својега брата војводу Мирка и с њиме сву катунску нахију у помоћ Херцеговцима.

Док стиже војвода Мирко са својим соколовима на Грахово, одмах се окупише око њега сви главари побуњенијех крајева те што се договорилише, опколише турску војску и у уторак пред Спасов-дан ударише на Турке. Бој је трајао од кад свану док ноћ затече, и онај дан погину 305 Херцеговаца и Црногораца, а 4392 Турчина.

Кад би сјутра дан, али дође Делари француски консул из Скадра па кад видје да су Турци запади, од куд више нећи изићи, поче преговарати војводу Мирка и главаре херцеговачке да прегину бој а да ће он све ствари извидјети, те ће Турска морати испунити све праведне захтјеве рајине.

Консул је био наумио омести главаре, те извући из погибије Турке, али му не испада за руком, јер повика Лука Вукаловић: јадна браћо, зар не видите да нас овај Француз хоће да превари, не били Турке одовљен избавио. Видите, већ нам је учинио да данас изгубимо дан, и тиме дао прилике и времена да се Турци опораве од јучерашње погибије и спреме на што јачи отпор. За то, браћо које Србин и ко није кукавица, или издајница нека се махне тога . . . консула, па нека се спрема да се сјутра зором покољемо са нашијем крвницима, док смо још на вријеме, да се касније не кајемо.

(Наставиће се.)

ПОДЛИСТАК.

МОЛИТВА ЈЕДНОГ СУЖНОГ СРБИНА НА НОВО ЛЕТО 1869. ГОД.

(Сврштеак.)

Триста двајест више и четири
На бојишту још побие Срба
Срба брата и браће Хрвата

Који но су нама браћа лепа
По страдању и по робовању
И по тежњи за јединством нашим

За јединством и слободом златном
 И по крви и вјери ришћанској
 Пуно роде четрјест хиљаде
 Те толике закукаше мајке
 Удовице и сирочад тужна
 Таки су ти мој роде Маџари
 Не сав народ већ њини главари
 Аман гори но и сами Турци
 Што нам кобе и сада о глави
 Те су ради Србе да пониште
 И Призрена Српска да преузму
 Што се вазда по механа хвале
 Док је нама у Ђесицу блага
 Све дуката жутих Ђесарлија
 И папирних шарених банака
 Из немачка Беча Ђесарева
 И док нам је Гарашан-Илије
 Ком је мудрост у церићу била
 И дахије Христића Николе
 Што капларски у Србији влада
 И дахије Цукић Костадина
 Што б' за пиво и душу продао
 А на карте и жену метнуо
 И кучкића Милош Поповића
 Уредника црног Видов-дана
 Што с Розеном издајничким чивом
 Сплетке кује а завере смилша
 И државне што издаје тајне
 Што за трбух о издаји ради
 Што Калају познатом Маџару
 Ев' овако о Србима пише:
 „На трупини српскога народа
 Ви Маџари висте српска глава
 Што за Србе тек мислити знате
 А ми Срби ноге под Маџарма“
 Мариновић лица маторога
 Кома ј' стидно и Србином бити
 И прозвиште што доводи своје
 Од латинске речи „Маринера“
 Те с' пореклом Латифанин каже
 Кој' Србију Маџар-Њемцу издо
 Те могоше са своји војници
 На војничке претури карте
 Српске путе и пролазе тесне
 Кршне горе те градове српске
 И сазнати сваки кутаг српски
 Што заклања кучкића Милоша
 Те „комшију оба верно служе
 На срамоту рода Србинскога
 И док нам је претура Влазнавца
 Што б' рад власти и Вуџашин био
 За дукате свог оца убио
 И чапуна Јове Бели-Марга
 Што рад новца прибор војске пљачга
 И то војске своје отаџбине
 Кој' међ' Србе у сред Нова Сада
 Зегу Јову ка' уходу шиље
 Да уходи наше народњаке

Што б' за Српство своје главе дали
 Да их после душману продаје
 Ка' и прибор многе Српске војске
 И док нам је Бана Матијана
 Тог познатог маторог сплеткаша
 Што издају Брачковића Вуџа
 Државничком мудрошћу називље
 И што оде Турском цару пева
 А од српских лепих пара живи
 Док Вукови не затру с' потомци
 И Владана измет омладинца
 Који вазда јавно приповеда:
 „Слободу ћу истом да зводем
 Кад награбим жутијех дуката
 Пуно роде петнајест хиљада“
 Подводника похотљивих људи
 У утроби што пород затире
 Код несрећних јадних Ђевојака
 И док нам је Орешковић Туне
 Мила брата Бана Матијана
 Који сплетке вешто развезује
 А за лажи дукате Пазари
 Лагајући свакој српској влади
 Пак и самом кнезу Михајилу
 Даће курвић за дукате мекс
 Сву поносну ослободит Босну
 Што је на то Србији изваро
 Бар најмање стотину хиљада
 Све Ђесарских жутијех дуката
 А несрећна још робује Босна
 Јер свој рад је тако удешаво
 Да комшија увек је сазнаво
 Те страдаше многа браћа српска
 Што имаше вере у Тункића
 И док нам је Нићете, Дучића
 Улизаног мачкић калуђера
 Који слогу на раздор претвара
 Међ Цетињем и међ Београдом
 Пак још за то грдне паре збира
 Са кркаче раје у Србији.
 И док нам је Ђорђа Страћимира
 И његових осталих присташа
 И осталих српских издајника
 Прости људи пак и калуђера
 Којино су лакоме на благо
 Издаће нам све што је Србинско
 И јунаштво и поштење њино
 Тер ће нама то све ласно бити
 Завладати земљом Душановом
 Пак и Влашком и Карабогданском
 Подај Боже још кнезовом умља
 А уз умље здравља и јунаштва
 Да народи буду у дослугу
 Да им буде док је право царство
 А народма подај задовољство
 Задовољство и слободу златну
 И управу мудру и паметну
 И слободу која Бога слави

Да проицају све у славу твоју

А са овим сужним народима
Сети с' Боже и мене сужника
И ја шњима да слободу видим
И срамоту дела клеветљива
Од мен' песма и молитва ова
Од мен' песма а од Бога здравље

А уз здравље лепо задовољство
Задовољство и слобода златна
Јер без тога цаба и живота
Мени Боже кратко тавновање
И осталим сужним у тавници
Што невини труну без замјене
Да с тавнице скоро опростимо
Душманима у образ пљунемо
Клеветљивцем да их народ знаде.

..... К.

С Е О С К И Н А Т А Р О Ш

(Наставак.)

Нотарош узме протокол, де се парничари уписују и чита редом: Јован Дерицладић из места тужи Перу Гајина из места за пануче од сара. Сведок шустер Карл, Маца Павлова.

На врати суднички стоји послужитељ, плајаш кинбиров општински и довикује парничаре. Ове сесије стајао је на врати Ђука Ђуканов, Ђука је викао да се на крај села чује: Јова Тумаралов, Пера Пропалица, шустер Корли, Маца врачаара.

Познато је да је редка породица, која нема два презимена, Ђука плајаш зна у прсте како се ко код варошке куће пише и како се у селу зове, али радије провикује онако како се ко зове него како се пише.

Бележник му је говорио да то неваља, но он одговори: Ја знам шта је ред господине! Нек се пише како се хоће, али људи се овако зову.

Послужитељ Ђука је 20 година плајаш. Он је промано десет капетана и толико врболтера, а узда се да ће бар и толико кнезова и натароша променути. Да га пусте да седне у прочеље он би најбоље умео кнезовати. Док се унутри једна парница сврши он на пољу буде са две готов. „Наопако господине, рекао је бележнику, који се поплашио од силних партаја, кад би све дошле до вас. Пола њих ја измирим а пола растерам те их не видите.“

И збиља изашла је у селу пословица: „Ко каже? Ђука каже.“ Кад ти он што каже, онда је тако.

Ђука је мало наглув, говори много и виче здраво, па је чудо досадан. Сваки је капетан казао да ћега отерати и опет је њих Ђука одселио. „Ја сам гуње слеме,“ реће Ђука, кад је добре воље. И заиста јесте. Једно је само зло што се често опија. Но томе нема лека. Ако нико, он је сироман рад да се опрости те беде, али бадава. Обећао је да ће се удавити де се нико не дави, у леденом мору, ако се још једаред опије, обећао је да ће се обесити, најпосле напунио је пиштољ и мето га у варошку собу за врата да се одмах убије, кад још једаред пијан буде; али шта ће, кад му се неда; кад је пијан не може да дође до пиштоља, а кад се истрезни он онда није пијан, па зашто да се за то убије што је трезан. Он се тако опије да је увек при себи. Једном га види бележник, де је пао што је претоварио, па му вели: море Ђуко ти си опет пијан?

— Јадно ми пиће господине, двадесет година како мотам по селу, горе него хрт по лову, па ме ноге издале а пут на ђавола клизав.

Одустајао је више пута службу. Но то траје два три дана. Уједаред га видиш, а он чисти канцеларију или тера шљивара из села, као да није ни излазио из службе. Чини се и невешт. Као да је све у своме реду — он ради даље. Но кад захваљује на служби онда се јавља. „Нећу вели, да одем као крмче из службе а да не речем ни хвала ни збогом“, и ту онда говори како он зна да варошка кућа не може без њега опстати, али шта ће, треба и за себе да се постара. „Ту што муц то туц, Други људи иду у Срем у коњу или на рис, па заслуже себи толико.“ Кад кнез и бележник на то ћуте, не веле да би му ваљало плату повисити или да му рекну коју да остане, он наставља: „Та одавна би ја отишао, али ми жао оставити вас господине, неће вас нико тако послушати као ја“. Ћутили се и на то, он оде, но ево га после два три дана и пејавља, да је дошао. За чудо нико и не тражи његове пријаве. Штавише погоде другог плајаша. Овај уће у посао, али ево ти уједаред Ђуке: Шта ћеш ти ту? И отера га.

У том само случају дошао је салутирао је пред кнезом и натарошом, ма да није имао ни капе ни шешира на глави: „Јављам покорно господине, Никола неће више да буде плајаш!“ Кад му је натарош приметио, да он није официр и да не треба да му салутира, би му кратак одговор: „Ја знам шта је ред.“

Но да оставимо Ђуку. Прва партаја ушла је унутра, суд ју је саслушао и пресуду изрекао.

Стева Дридарски тужи Симу Павлова, чита бележник даље. Измирили су се, одговара Ђука.

Сава Јовин, Пера Стајин!

Отишли су кући, одговара Ђука, а то значи да их је отерао.

Чувари и потричари. Ови уђу унутра. Суд тако изрече пресуду да се свима допала и онима који су осуђени, те су излазећи на поље, сви у глас повикали: но то је суд, то је поштено. Мало доцније ћемо причати, и о томе суђењу.

Друге партаје слегле се око врата. Дигла се читава граја. Но то је лепо, евала, живили! Суђаје чују све кроз врата, па им расти перје. Кнез звони да други

парничари уђу, али звоно се нечује, јер сви вичу. Но највећма се чује Ђукин глас: Куда ћеш, шта ћеш, чекај није твој ред.

Али ја морам унутра, пишти неки женски глас, а нешто као да је кокош кршти узањ; кре, кре.

— Ти нећеш унутра, виче Ђука.

— Али ја хоћу, надвигује га жена.

Гурају се и пред врати тамо овамо уједаред отворише се врата и унутра упаде жена држећи квочку под пазувом.

Ђука је још и сад вата за раме да је напоље избаци.

(Наставиће се.)

Л И С Т А К.

П Р И П О С Л А Н О.*

Изјава.

Уредништву „Гласа Народа“.

Поводом чланка, који је у бр. 42. „Гласа Народа“ т. г. под насловом „Наши новчани заводи“ света угледао, и у коме се непосредно управитељ, а посредно и сами цензори „задруге срп. за међусобно помагање и штедњу у Н. Саду“ нападају, изјављујемо, једаред за свагда и то не нашег правдања, већ пишчевог обавештаја ради: да при самом акту цензуре, управитељ завода на цензоре никад не уливише, и да по томе ови ни по својој чистој савести и без икаквог обзира на личне интересе о давању или не давању зајма гласају и решавају. За ту своју функцију нису цензори по штатутима ником, — а најмање оном, који је са исцањем зајма одбијен, — одговорни. Ми се са наше стране неможемо доста да надивимо (0! У) сл. уредништву „Гласа Народа“, како је такови чланак у свој лист уврстити дало, који и нехотице оно поверење, што га је задруга за време свога досадањег састанка својом солидном радњом стекла, обањује.

Што се личности директорове тиче, то овим са позивом на постигнуте више годишње резултате изјављујемо: да је исти као управитељ свагда бољак и напредак самог завода пред очима имао, и да од самог завода никад новаца узајмно није — што по штатутима неможе ни чинити, — већ је на против знатне улоге заводу на расположење стављао а и данас ставља.

На оно где се наводи, да су њих седморица са зајмом од седамдесет фор. одбијени, примећујемо, да се цензори при вотирању зајма, само на интерес завода, никако пак на цели, које се зајмом постићи желе, маиште и најплеменитије биле, имају освртати, јер и по штатутима а и по уверењу цензора, нико се није властан са задругиним новцем галангирати и разметати. На племените цели подарује задруга из једног на то опредељеног фонда, али у таквом се случају не иште и недаје зајам већ дар, за који цензори ником не одговарају, доким вотирањем зајма сва одговорност на цензоре пада, па с тога причину вотирања само лично поверење у оне, који зајма траже, долази у обзир и ништа друго.

Оволико смо за нужно сматрали, да уредништву „Гласа Народа“ на споменути чланак одговоримо, надајући се, да ће исто према нашем заводу толико лојално бити, на ће у будуће у свој лист, тек онда надаје примати, кад се о основаности и истини њивој уверило буде.

Цензори срп. задруге за међусобно помагање и штедњу: Арсен Чирић, Ђорђе Јаснић, Др. И. Вучетић, Михаило Поподић, Стеван Керчевић, Пера Натошевић, Димитрије Савић, Петар Максимовић, Тома Николић, Јован Стефановић, Ђура Стојковић.

* За ствари под овом рубриком не одговара уредништву.

Р А З Л И Ч Н О С Т.

— (Сунце окреће и тера машину.) Неки Мушо, професор математике у вароши Туру у Француској предао је француској ученој академији машину; која купи сунчану топлину те место угљена греје воду у котлу, па кад се вода у пару претвори онда тера машину. За 8 минута почну осам литара воде врити у оној малој машини, што је послао академији. Осим те начинио је исти професор другу већу машину у Туру, која је кадра повући за собом толико колико један јак коњ. Машина ова може само на сунцу радити.

— (Знак времена.) Један шетач, који има стари зимски капут, шетао је ономад на хладном дану новосадском пијацом један сахат горе доле и мотрио је и бројао зимске капуте. Зато време избројао је на мимо пролазећим капутанима 147 старих, 12 репарираних и само 6 нових зимских капута и десетак њих који су се зими шетали у летњем капуту.

У помоћ пребеглим Босанцима послато је преко овога листа из Меленаца 8 ф. 10 новч. а. вр.

У наклади Арсе Пајевића у Н. Саду

ИЗИШАО ЈЕ

„ОРАО“ 1876

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР

за преступну г. 1876.

уз сарадњу српских књижевника

УРЕДИО ГА

Стеван В. Поповић.

Календар износи 11 велики табака. Календарски део има уз дане још и ове рубрике: мене месеца и времена шта бива тога месеца у природи, знамените српске дане и ванаре који падају тога месеца. Уз то листове за писање примана и издавања. Повезан је у лене, нове корице.

У забавном и поучном делу доноси „Орао“ уз одабран садржај 18 великих слика, које ликова у Српству знатних људи, које слика са бојишта, из српских крајева, из живота и природе.

Уз корице има „Орао“ велику, уметнички израђену оригиналну насловну слику:

„Вође и јунаци из устанка у Босни и Херцеговини год. 1875.“

Цена је календару само 50 нов. Препродавци добијају 20 % рабата или 10 нов. по комаду.

Пријављеним препродавцима разшиље се календар оним редом којим су се пријавили.

Ко још жели себи или за продају да набави „Орао“ нека се обрати на Арсу Пајевића у Н. Саду.

„Орао је штампан у 8500 примерака, те ће се свака наруџбина брзо и тачно обавити.